

Tan Tolga Demirci

Varoluş Denemeleri

Var
oluş
denemeleri

UPAS Yayın

-3-

**“Varoluş Denemeleri”
Tan Tolga Demirci**

Eylül 2018
upas.evvel.org

Yayına Hazırlayan
Zafer Yalçınpınar

E-posta
upasnesriyat@gmail.com

Tan Tolga Demirci (1975, İstanbul)

Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sinema Televizyon Bölümü'nü 'Korku Sinemasının Psikanalizi' teziyle 1996 yılında bitirdi. Tez, aynı isimle 2006 yılında 'Es Yayınları' tarafından kitaplaştırıldı. 1999 yılından itibaren 12 kısa film ve bir de uzun metraj film çekti. Yüksek lisansını Kadir Has Üniversitesi'nde 'Dünya Sinemasında Sürrealizmin İzleri' isimli teziyle tamamlayan Demirci, hâlen aynı üniversitede 'Experimental Film' dersini vermektedir.

I

Farkındalık sınırının aşılması, sıkıca tutulan ‘anlam’ bilgisini elden kaçıır ve gündelik gerçek, kendi üzerine yansıyan ‘mizansen’ duygusunu tek kişilik bir hava boşluğuna dönüştürür. Boşluğu oluşturan, dışı belleğin, tıpkı işlevi dumura uğramış bir organ gibi çıkarılıp saklanmasıdır. Belleksiz kadın, onun eylemlerini yalnızca kendi düşünce sınırlarınız dâhilinde kestirebileceğiniz yatay bir boşluktan ibarettir. Ve o boşluğa düşmeksizin korumaya çalıştığım bellek, zamansız olan, ancak kendi olmayan dışı imgeye ulaşabilmemdeki tek sırdır. Genetik süreçlerden uzak, zamanla oluşan ve sonrasında kendi sonsuzluğunu kazanan bu sır, kemik iliğinin iç yüzeyine gömülmüş ilahi bir sarmal çizgide saklıdır. Konuştukça kendinizi gizlediğiniz ve gizlendiğiniz ölçüde yaklaştığınız belleği olmayan boşluk, ancak ilikte bulunan sarmal gücün yardımıyla sizi yutan değil de kusan bir boşluk haline gelir. Bir boşluk tarafından dışarı fırlatılmak, ‘varoluşun’ zavallı bir yaşama hırsına dönüşmesinden başka bir şey değildir. Gündelik gerçekliğin neredeyse dışında ve boş-

luğa doğru açmış olduğunuz kapının basit bir dil sürçmesiyle ya da sendelemeyele suratınıza kapanması, ‘kendilik’ tanımınızı yeniden cisimleştirir, yaşadığınız ‘an’ı zamanın kendisinden soyutlayarak onu gelecekçi çizgileri korunmuş bir fosil haline getirir. Uzun süredir saklanmak adına bulunduğunuz şehir, kendi kafanızda yarattığınız bu olağanüstü sığağa dayanamayarak nefesini tutar ve çok geçmeden ölüme karşı direnen topal bir arzuya dönüşür. Hemen her gün, hiç de mucizevi olmayan bu arzunun merkezine yaptığım yolculuklar, çocukluğumdan çıkan sinir uçlarını gündelik yaşam kaygısının sıradan zorunluluklarına ilişirir. Kazara çiftleştirilmiş birbirinden bağımsız iki imgenin, kendilerinden bağımsız bir üçüncü imgeyi doğurması, yaşadığınız şehri sadece size ait kılan ölümlü bir enerjinin serbest kalmasına neden olur. İç kanamayı çağrıştıran ve kabuğunu sıyırdıkça etkisi artan ‘sıcak’la birlikte size terk edilen şehir, travmatik bir yalnızlığı da beraberinde getirir. Çoğu zaman yaşadığım bu yalnızlık duygusu, paha biçilmez bir deniz kabuğunun içinde can çekişmekte olan yeşil bir çekirgeye benziyor. Güçlü bir görsellik yaratsa bile ölümün bellek dışı görkeminden kaçamayarak kendi sıçrama fantezisinin ayakucunda yok olmayı bekleyen yeşil ve biçimsiz bir yalnızlığa aidim! İç organları çıkarılarak tütsülenmiş bu kalabalığın içinde yalnız bırakılmış İstanbul şehrinin sonradan olma duvarlarına asılmış topal bir arzuyum. Uzun süredir kendimi böyle tanımlıyorum çünkü herkesin aç bir köpek gibi saldırıp yapışarak sütünü emdiği şu zamana ait olmadığımı düşünüyorum. Devasa bir yastığın içinde sıkışarak kumaşı yırtmak adına tekmeler savuran

bir fikrin, yastığın biçimini bozması, ancak asla onun dışına çıkamayışının döngüsel kaderine benzer biçimde ben de bedensel jestimin biçimini ruhsal bir manevrayla bozup onun tanıdık işaretlerini şaşırtmaya çalışıyorum. İçrel kılınmamış nesnenin dışarıya yansıtılarak tarihi reddeden bir uydu bilgi alanı oluşturması gibi, ben de mekanın hacmiyle birlikte tükettiğim kronolojik zamanı bükerek, kendim ve kendilik arasında paralel bir kurgu, kitabi bir refleks yaratıyorum. Kendim ve kendilik arasında, düşünsel bir refleks sonucu açılan boşluk! Şayet 'O' diye birisi varsa, şayet 'O', arzunun çıktığı yer ve onun hedefi arasında süre giden yanılmalı devinimin çürümekte olan zaman algısıysa, şayet 'O', kırılmış bir çarkın kendi çevresi etrafında dönerek çıkardığı sözcük sesleriyle aşkı ölümden koruyan 'şey' ise O'nun, kendim ve kendilik arasında 'O' olmayan bir öteki tarafından yaratılmış olduğuna eminim. Giderek hacimlenen boşluk duygusu, kendi sınırsızlığını O'nun sayesinde yanılmalı bir gerçeklik algısına dönüştürdüğünde, aşk eyleminin koordinatları da kişisel tarihinize yazılmış olur. Yaşayamadığınız anda yasa bürünen, kendisinden uzaklaştıkça peşinizi bırakmayan, gözlerinizi açtığınız anda sizi yok sayan o büyük aşk, tıpkı bir nefes ya da ruh gibi genişlerken sahip olduğunuz her şeyi daha da yüksekte izleme fırsatını sunan bir prova kayıttır. Ne yaparsanız yapın, o büyük aşk karşısında yaşadığınız çaresizlik, er ya da geç başkalarını trajik zaferiyle gözyaşı olarak düşecektir.

II

Ben, içinde pek çok isim taşıyan, kan fırtınalarıyla ortasından ikiye yarılmış çürük bir soy ağacıyım. Hiçbir düzensizliğe neden vermeyecek şekilde her şeyin yerli yerinde olduğu bir tren istasyonunda, kendi gecikmişliğini bekleyerek kökünden irin sızdıran bir zavallılık temsiliyim. Olağanüstü olanı içerden çökerterek kendi geçmişimin bir tarafını asil, diğer tarafını 'yok' kılan genetik lekeyim. Yaşamın dışına çıkmaya çalıştıkça onu büyük bir özenle kirletip kendi sınırlarıma dâhil eden ön görülme-yen mucizeyim. Ve arzu ediyorum. Belleğimde başka birinin ismi, üzerimde başka birinin elbisesi var. Farklı saatlerde sokaklarında dolaştığım bu şehir, bir an sonra tüm zamanların tüm saatlerini aynı sokağa taşıyor. Yaşamdan uzak, ansızın bastıran bir ölüm gibi kendi yalnızlığımla yüzleştiğim, şarjı tükenmiş bir girdap gibi yutmaksızın beni sürekli yüzeyde tutan bu sokak, yolun sonuna geldiğimi, gidecek ya da çıkacak hiçbir yer olmadığını gösteriyor. Kemik kırıntılarının, alev almış tül perdelerin ve sancısız doğum ilanlarının arasında bir oraya, bir buraya turluyorum. Kırılmak üzere olan ve metreler bo-

yunca uzayan şeffaf bir cam parçasının üzerindeyim. Günahlarımı taşıyan bu şeffaflık, her temizlik darbesinde simsiyah köpürerek başkalarının günahlarına dönüşen bu lanetli kirli beyaz, beni bir an önce karar vermeye zorluyor. O an, üzerinde durmakta olduğum cam parçasına yansıyan ve belki de ilk kez bir bütün olarak duyumsadığım bedenime bakıyorum, kemiksiz ruhun ağına yakalanmış, kendilikten uzaklaşma korkusunu, bir başkasının attığı düğümle savuşturma hünerini göstermiş bedenime...

Oradan uzaklaşmak istiyorum. Hapsedilmişlik duygusunu aşarak kan pıhtısı kılığına girmiş bir meteor gibi ruhsal duvarımı kırıp geçmeye çalışan bedenimden kurtulmak istiyorum. Gözlerimi kapatıyor ve zor da olsa birkaç adım atarak kenarları kadar yüzeyi de keskin cam bölme-yi aşıyorum. Belleğimde başka bir kadının ismi, üzerimde başka birinin elbisesi var. Attığım her adımda, kırmızı gül yaprağına benzeyen iri fasulye büyüklüğündeki cıvı cıvı simler, üzerimde taşıdığım elbisenin gizli kapaklı deliklerinden yürüdüğüm yola doğru dökülüyor. Etrafa dağılan ve masallar ötesi bir kadının takma tırnaklarından irice ufalanarak kendi şeklini almış bu rengârenk simler, nereden geldiği belirsiz beyaz bir ışığın altında kendi enerjik gölgelerini yaratıyorlar. Yürüdüğüm yolun sonlarına doğru arkama bakıyorum ve saçları önüne düşmüş bir kadının dökülen simleri dikkatlice toplayıp, simlerin ters renginde giderek büyümekte olan çantasına koyduğunu görüyorum. Kendine ait olmayan ancak kendi geçmişinden kırılarak yükselen anıları önünde diz çökmüş bu kadın, aniden bastıran bir yağmurun altında kaliveriyor. An

içinde korkak bir jest salgılayarak yağmur şeklini alan vücudu, atmosferde birbirine giderek yaklaşan iki doğru çiziyor. Doğruların kesişme noktası, utangaç bir spermin tarihsel geçmişini yeniden üretiyor. Üretilen biyolojik plıhtı, tarih ve kemik, kan ve zihin, söz ve düş arasındaki sınıf ayrımını ortadan kaldırıyor. Ona doğru yürüyorum. İçi boşaltılmış şehir, onun ağırlığı altında ve giderek ondan tarafa doğru eğiliyor. Üzerine renkli yara bantları yapıştırılmış beyaz ipeksi çorapları var. Kafatasına yayılmış durgun ateşin özenle aydınlattığı bir duvar yazısının önünde, iri sim parçalarını çantasına doldurmayı sürdürüyor. Gecenin ortasında hayal edilen güneşin ters ışığında, vücudunda patlayan kas izleri, saç izleri...

Mutsuz olduğunu saklarcasına attığı kendine dönük her adım, yas ve rüzgâr arasında kalmış ölüm duygusunu canlandırıyor. Kıvrımlı vücudu, güneşin kanattığı dipdiri bir savaş alanıyla evrensel söylencenin ve gözden kaçanın birleştiği mitsel bir yakarış arasında uzanıyor. Her hareketi, yoktan yanmış bir ateşi ören sıcak bir tepkime gibi; karar veriş anındaki durgunluk, eğimli bir karanlık, ıslanmış bir fişek, kendi varlığını olumsuzlayan bir ön yargı gibi. Başkaları tarafından atılmış bir vücut imzasının içinde ve kendi yalıtkan geçmişinde yaşayan bu kadın, zorlanımlı bir bellek tarafından çoğaltılmış naftalinli bir kusursuzluk taşıyor.

Giderek kendisinden uzaklaşan her hareketi, kendini yalnızca kendisine kurban eden melek fazlası bir kütleyi anımsatıyor. Nefes alışlarımda nefesini vererek soluk tarihime ayak uydurmuş bu kendiliğinden evren, başı gide-

rek serinliğe çekilen bu iki boyutlu varlık, düşüncelerimin kaldırma kuvvetini kan basıncıma dengeliyor. İçimde batmadan, öylece asılı kalıyor, batmadan boğuluyor. Onunla aramdaki boşluğu doldurabilmek için daha kaç mesafe zaman gerekiyor? Dört mevsim gücünde düşen her yaprakla ölüme sıkıştığım bu sokakta, gölge ve ışık arasındaki anatomik yalnızlığı yaşıyorum. İçinde 'sıcaklık' saklanan bu kadının şeklini alarak bileşik bir sıcaklık belleği yaratmanın umutsuz çabasıyla yalnızlıktan kaynaklı acıyı pıhtılaştırmak adına bir gözümü ona, diğerini kendime kapıyorum.

III

Uzak bir sahil kasabası düşüncesinin, içinde arzunun kendisini belli belirsiz hissettirdiği varoluş vurgusundaki düzensizliğe karşı bir savunma refleksi olduğu şu anda, yalnız başına yolculuk ediyor olmanın anlamını yaşıyorum. Kimseye ait olmayan bir arabanın içinde, sonsuzluğu yok etmekle onu tarihime bir damga olarak vurup sınırlamak arasında bir kararsızlık içindeyim. Yol arkadaşı istiyor muyum? Kendimi farklı zamanlara bölerek çoğaltmak ve böylelikle yalnızlık duygumu güçlendirmek yerine, sürekli aynı zamana, yani arzu ettiğim bir şeyi bulduğum anda onu çoktan yitirmiş olma anına çakılarak kalabalıklaşıyorum. Tekil olanın, kendi sözcük anlamına tavır alarak iletişim yoğunluğuna dair müthiş bir çeşniyi harekete geçirmesi, zamanlara bölünen kendiliğin, her bölünen zamanda duyumsadığı yalnızlığı ortadan kaldırıyor. Aynı zamana geri dönüşlerle hapsolmuş düşüncenin coşkusu, farklı zamanlarda kendini duyurmaya çalışan varlığımın üzerini çizerek yeni bir yol arkadaşının

fiziksel dünyadaki varlığını müjdeliyor. Takıntılı bir onarım mekanizmasının sürekli aynı zamana ve kaybedilmiş olanın trajik tarihine yaptığı yatırım, yanımda oturan kadının kendi tarihimin bakışını çalarak yola odaklanmasına neden oluyor. Henüz tanıştığım ve keşfediyor olma coşkusunun evvelinde çoktandır kaybetmiş olduğum bu kadın, kullanmakta olduğum arabaya karşı teslimiyet odağını güçlendiriyor. Arabanın onu taşıyor olması, varılacak hedefe yaklaştıkça arabaya karşı yönelen tarifsiz bir suçluluk duygusuna neden oluyor. Bu duygu, takıntılı geri dönüşlerle hapsedüğüm ve kendimi, yalnızca benzerlerimle anlamlandırarak karşı konulmaz bir yabancılaşmanın pençesine düştüğüm geçmiş zamanlara ait. Geçmişin tanınmaktan uzak yüzlerine ihanet ettiğim sanrısı ile arabanın kendi mekanik ağırlığı arasında can çekişen suçluluk duygusu, işlenmese bile kendini duyuran bu affedilmez günahı, olmayan fitilinden ateşleyiveriyor. Kullandığım araba, yerinde bir manevrayla ihanet ettiğim yüzlere dönüşüyor. Onun hem ihaneti ve hem de işlediğim öne sürülen günaha rağmen yanımdaki kadını taşıyor olması, kendi mekanik aksamını, ne kadar itaat etmeniz de bir günah geriye düşeceğiniz ilahi bir güçle yer değiştiriyor. Bu gücü arabaya kazandıran bir başka neden de onun her şeye rağmen sessiz kalarak yoluna devam etmesindeki erdemini kendisinde gizli. Benim dışımda beliren ve duygularımın ötesinde yapılanmış bu cansız erdem duygusu, ayaklarını ön cama uzatmış uyuyor olan kadını, yalnızca kendi hacminde var olmuş bir nesneye bütünlüyor. Onun ayak bileklerine yansıyan durağan çırpını -özgül beden duruşu- olağan dışı bir güçle, haz ile

kaderin yanılısamalı işlevlerine dair ne kadar gönderme varsa birbirine karıştırıyor. Radyoyu açma kararının beklenmeyen bir haber alma korkusuyla ertelendiği, camı açma arzusunun, yarısı içinde kalmış bir dondurma ambalajı kılığında asfalta düşüp paramparça olma düşlemleriyle doyumsuz bırakıldığı bir anda belirli belirsiz arabayla konuşurken yakalıyorum kendimi. ‘Lütfen’ diyorum, ‘lütfen bize zaman içinde yol aldırın mekanik aksamının gizlerini bağışla...’ Soru haline getirdiğim yakarışın, yanıtı başından beri dışladığı içindir ki soru olabilme hakkını kendinde var ettiğini görmezden geliyorum. İhaneti taşıyan ve giderek onun kendisine dönüşen aksam, eril ses ten boşalan organize olmuş bir öğüdü başıma kakıyor: ‘Ne kadar kadın seversen sev, hep bir kadın geriye düşersin. Onu ne kadar seversen sev, hep bir ömür baştan başlamak zorunda kalırsın’ Yolu, sonsuzluğun ‘ebediyet’ ile sınırlanmadığını iddia eden inatçı bir kanıt gibi uzatan bu ses, yani başkasının dilinde ikamet eden arzum, kapıları kireç tutmuş eski model bir mahkeme salonunun suça odaklanmış sessizliğine dönüşüyor. Sesi, alışık olduğum zaman kiplerine geri dönerek tekrar duymak istiyorum, olmuyor. Vites küçültüyorum, olmuyor. Vites büyütüyorum, olmuyor. Kafamda yaşattığım bu çaresizliği yok edecek nedeni, benden ‘artık’ bir noktada kendi gerçekliğini yapılandırmış yanımdaki kadına odaklanmakta arıyorum. Ayakların cama yansıyan, yani yansıtan ile yansıyan arasındaki yarı idealist uzamı mutlak yanılısamaya dönüştüren estetiği, üzerinde yol aldığım hayatı kat ederek onu yok etme oyununa sürüklüyor beni. Bir sonraki benzin istasyonuna kadar nefes tutma oyunu oynuyorum,

olmuyor. Boğamıyorum kendimi, bir türlü gerçekleşmiyor beklediğim kaza. Cama dayanmış ayaklar, eziyeti içinde saklayan kuyruksuz birer notaya dönüşüyor, yalnızca onların sesi duyuluyor. Şöyle diyorlar çukura düşen arabanın mekanik aksamını da yanlarına alarak: ‘Ne yaparsan yap, koskoca bir sileceğin mekanik büyüğü, düşünsel bir ayakkabı izini silmeye yetmeyecektir...’

IV

Ne yaparsam yapayım, iki belirtiden kaynaklı onlarca işaretin, sahip olduğumu iddia ettiğim varlığı, hayatımın bir döneminde ve bir süreliğine de olsa kısırdıkları gerçeğinin üstesinden gelemiyorum. Ses ve görüntü olarak dahil olduğum kurgusal düzene saldıran bu işaretler, onları kabul ettiğim, ancak zihinsel kronolojinin dipsiz noktalarına kadar itelediğim zamanlar farklı, asla kabul etmediğim ve kendi gerçeklik duygumun dışına ötelediğim zamanlar ise daha farklı bir mesajın taşıyıcısı oluveriyorlar. Görüntü ile ses uyumsuzluğundan kaynaklanan, yüzleri tam anlamıyla silik öteleştirilmiş kâbuslar ve görüntü ile sesin muhteşem uyumundan türeyen, yüzleri yüzüme dönük, olduğum noktayı damgalayan, böylece orada hiç olmamış olduğum hakikatinin üzerini çizen tanıdık figürler arasında, bakışıma dair öncelikleri sıralarken buluyorum kendimi. Klorlu suyun derinlerinde ve zamansız görülen bir düşün manyetik etkisi altında eğilip bükülmekte olan havuz fayanslarından kopma bir çift bakış görüyorum. Kendisine bile inanmayan inatsız bir ruhun eklemli

vücudundan kopup gelmiş bir çift bakış... Tasarım zırhına yenik düşerek esnemeksizin sonsuza uzanan bir trampleden bakışlara değil ancak bakılan noktaya kendimi bırakmak, dört ses duyumunu da beraberinde getiriyor; dalma anının tanıdık hazzını, ağza fermuar çekme jestiyle sınırlanmış ebeveyn gürültüsünü, aniden fren yaparak verdiği tüm kararları hareket imgesinin karşı merkezindeki kararsızlığa dönüştüren henüz terk edilmiş bir kadın mırıldanışını ve yapıştırdığı sakızları takip ederek oyun kâğıtlarından yaptığı evin içinde yolunu bulmaya çalışan küçük bir kızın ayak seslerini... Kahve falında, kahve falı baktığını gören birisinin kendi zihinsel ikizi ile aynı zamanda, aynı anı yaşıyor olmasına benzer biçimde, ben de bakışın odaklandığı yerde, bakılan yer olmanın hazzını yaşıyorum.

upas

upas.evvel.org

İstanbul, 2018